

AGRESIVITATEA, CARACTERISTICĂ DEFINITORIE A UMANITĂȚII? (II)

Problematica binelui și a răului nu poate fi aprofundată în câteva pagini, ea implicând studii comparate (fără a fi niciodată exhaustive) care ating sfere științifice nebănuite cum sunt, de exemplu, neurobiologia și genetica.

Detașarea de dogmele creștine se face cu multă greutate, îndeosebi pentru bigoții încremeniți între granițele fixe și inflexibile ale unor lecturi care nu depășesc limita scrierilor religioase.

Argumentele pro și contra dualității lui Dumnezeu pot fi mai mult sau mai puțin convingătoare, dar dacă plecăm de la ipoteza că Dumnezeu este dual, implicat și oamenii creați de El sunt duali, în sinele lor adânc, mai precis în ADN, sălășluind binele și răul în cantități variabile.

Din nefericire, istoria civilizației umane a demonstrat cu prisosință că omul este dominat mai mult de rău decât de bine. Desigur, creștinismul ar explica această crudă realitate prin consecințele Păcatului Originar și implicarea perfidă a diavolului în deturnarea sufletelor omenești. Aici se ascunde un alt mare mister al Bibliei pentru că interesul uriaș ceresc sau tenebros pentru corpurile spirituale umane devine mai mult decât suspect în condițiile în care Dumnezeu i-a creat pe oameni din iubire, deci fără un motiv anume, sub aparența unui act gratuit. Însă tot creștinismul ne informează că îngerii și demonii se înmulțesc cu ajutorul sufletelor mântuite sau nu. Dar și mântuirea este o altă taină religioasă. Din cartea „Elemente de antropologie ortodoxă” a lui Dumitru Stăniloae, constatăm interesul deosebit față de sufletele umane, un interes pe cât de mare pe atât de enigmatic manifestat atât de lumea divină cât și de cea a demonilor. Lupta dintre cele două tabere (Dumnezeu și Satana) se rezumă exclusiv la câștigarea acestor suflete: „Destinul omului nu se desfășoară influențat numai de factori materiali și biologici, sau cârmuit numai de voința proprie, ori a celorlalți oameni, ci asupra lui stau aplecate în fiecare clipă puterile Cerului, cât și ale Iadului, încercând să-l înrăurească în sensul urmărit de ele. Omul nu e o fărâma uitată în spațiul lumii, ci tot ce există îi poartă un palpitant interes. Însemnătatea omului se arată nu numai prin faptul că a fost creat după chipul lui Dumnezeu, ci și în aceea că pentru fiecare și în jurul fiecărui ins se dă o neîntreruptă luptă nevăzută.

În jurul fiecărui om e concentrată întreaga existență creată și necreată, văzută și nevăzută”. Omul nu a fost creat la voia întâmplării din moment ce a fost plămădit „după chipul și asemănarea” lui Dumnezeu, iar acel „palpitant interes” demonstrează clar că omul este în centrul unor lucrări cerești (dar și tenebroase) despre care nu cunoaștem nimic.

Se spune că cea mai mare perfidie a diavolului, unicul exponent al răului din Univers, este să-și camufleze acțiunile malefice cu învelișul aparent divin al unor „lucrări” cu veșmânt benefic și care să dea iluzia inexistenței sale.

Cu toate acestea, depășind dogmele creștine și textele scripturale ale celor trei mari religii monoteiste, se conturează din ce în ce mai pregnant ideea că Dumnezeu este unicul beneficiar al celor două atribute arhetipale, binele și răul: „Binele și răul par a fi două principii arhetipale numai în aparență ireconciliabile și antagonice. Complementaritatea lor e evidentă și pentru că ele își aparțin reciproc dintotdeauna. Provin din aceeași matcă eternă, aflată dincolo de viața ciclică și limitată temporal a universurilor succesive, create și distruse la infinit de Dumnezeu.

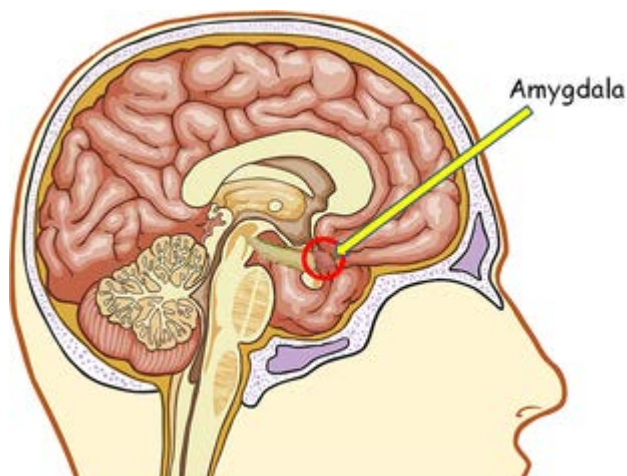
Binele și răul sunt atemporale, în ciuda ciclicității universurilor - viață-moarte, moarte-viață - iar dacă moartea este cauza vieții, așa și răul poate fi cauza binelui. Răul morții unui univers duce la binele nașterii altui univers, care și el, la rândul său, murind, va da naștere altuia, și tot așa la infinit” (Petru Vintilă Jr., „Lucia Ferescu sau Steaua Dimineții”, Editura Compania, București, 2016, pag. 285).

Această meditație ne readuce aminte de doctrina ciclurilor cosmice (yuga) din înțelepciunea indiană despre care vorbește atât de clar Mircea Eliade în „Sacru și Profanul”.

Revenind la cantitățile de bine și rău din sinele adânc al omului, așa cum afirmam la început, istoria umanității a demonstrat, fără putință de tăgadă, că oamenii sunt cu preponderență răi. Ar fi oare cazul să trecem în revistă istoria veacului al XX-lea ca să rememorăm cât de mult rău și-au făcut oamenii unii altora?

Agresivitatea, componentă principală a răului, se poate manifesta într-o paletă impresionantă de forme și acțiuni materializate în comportamente, de la cele mai benigne până la cele mai maligne cu putință: minciună, sarcasm, violență în limbaj, jafuri, violuri, crime, distrugerii, incendieri, acte teroriste și războaie.

Pe când Sigmund Freud susținea că agresivitatea este înăscută și exclusiv distructivă și instinctuală, Konrad Lorenz, celebrul zoolog specializat în psihologia animalelor, afirma că agresivitatea (cea benignă) este esențială pentru supraviețuire și joacă un rol important în selecția naturală, competiție, creativitate, autoapărare, accesul la hrană, la condiții sociale mai bune și, nu în ultimul rând, la apărarea granițelor țării de agresiuni armate externe.

Din perspectivă neurobiologică, agresivitatea este localizată în „amygdala”, partea reptiliană a creierului omenesc, cea mai veche, cea mai primitivă, care generează frica și impulsuri instinctuale animalice, conexe acestui sentiment primar, cum ar fi apărarea și amenințarea. A. Adler considera că agresivitatea ar fi și o manifestare a dorinței de putere și de afirmare socială a individului.

Încă o dată istoria lumii a dovedit din plin acest adevăr.

Agresivitatea poate fi înăscută (genetic), dobândită din mediul social (pe fondul unui teren prielnic) sau generată de diverse patologii, în special cele psihiatrice. Fără a intra în amănunte psihologice neinteresante pentru publicul larg, mai constatăm că agresivitatea, când este acompaniată de

lăcomie, poate fi extrem de periculoasă pentru grupuri de oameni, popoare și țări. Războaiele binecunoscute din istorie sunt o consecință obișnuită a acestor factori, dar în veacul al XX-lea, odată cu marile interese economice ale nou apărutelor trusturi transnaționale, războaiele fățișe au suferit modificări perfide, aparent invizibile: pentru cucerirea piețelor de desfacere companiile transnaționale (nu toate) folosesc strategii pe cât de insidioase pe atât de agresive, pornind de la reclame deșănțate cu puternic impact emoțional și manipulare psihologică vicleană până la coruperea unor factori decizionali importanți din domeniile economic și politic, sau chiar implicare ocultă în politica internă a țărilor țintă, ajungându-se chiar la schimbări de guverne și regimuri politice. Bineînțeles că în astfel de acțiuni sunt amestecate și diverse servicii secrete ale țărilor agresoare, dar și ale țărilor agresate.

În strânsă legătură cu cele afirmate până acum, istoria civilizației umane a demonstrat că în lume sunt popoare mai agresive și altele mai pașnice, mai conciliante. Actele teroriste extrem de sângeroase care au ca fundament ideologii primitive politico-religioase de tip feudal sau chiar sclavagist sunt o realitate incontestabilă a epocii noastre pline de contradicții sociale, economice, religioase și politice.

Agresivitatea extremă se poate naște și ca efect al unor situații limită cum au fost de exemplu, celebrul „Experiment Lucifer” din 1971 al psihologului american Philip Zimbardo de la Universitatea Stanford, sau „American Blackout”, un scenariu TV de coșmar care evidențiază influența psihologică asupra comportamentului uman în cazul unui atac cibernetic asupra SUA. În ambele cazuri, în condiții extreme, oamenii normali psihic (sau poate aparent normali) se transformă în ticăloși ce nu mai țin cont de normele etice și morale ale unei societăți normale, călcând în picioare legile divine și profane și dezvăluindu-și răul din sine prin trezirea la lumină a monștrilor adormiți în tenebrele inconștientului abisal al fiecăruia dintre noi.

În acest context, suntem îndreptățiți să ne punem întrebarea de ce numai specia umană ucide din plăcere, din divertisment?

În încheiere, nu cred că greșesc cu nimic dacă afirm că agresivitatea, componentă principală a răului, este o caracteristică definitorie a umanității care poate fi, în egală măsură, benefică în anumite condiții și malefică în alte condiții. Natura umană, neperversită de extreme, are menirea de a menține un echilibru între bine și rău, echilibru necesar în evoluția, procesul și parcursul istoric al civilizației umane.

O lume guvernată numai de bine este o absurditate la fel de mare ca și o lume guvernată numai de rău. Să ne readucem aminte că nici Împărăția lui Dumnezeu nu este pe deplin curată în ochii Tatălui Cereșc.

Psiholog **MIHAELA VINTILĂ**

0%

User Rating: Be the first one !